

Łamanie ducha prawa

CZĘŚĆ I: PRZEGLĄD

TEKST PRZEWODNI: Ne 5,11.15-16.

ZAKRES STUDIUM: Ne 5.

Ne 5 opisuje, jak Nehemiasz starał się uporać z przejawami niesprawiedliwości wśród repatriantów. Kiedy odbudowywali mur Jerozolimy, zjednoczeni i gotowi do walki z wrogami, nie wszystko było w porządku w ich szeregach. Głód w kraju sprawił, że niektóre rodziny utraciły płynność finansową i nie były w stanie zapłacić podatków narzuconych przez Persów ani nawet zakupić żywności.

Tak więc wielu Izraelitów zaciągnęło pożyczki pod zastaw domów, pól i winnic. To nie poprawiło na długo ich sytuacji, więc musieli pójść dalej. Ponieważ w tamtym czasie częstą praktyką było zaprzędawanie się w niewolę, Izraelici skorzystali z tego ostatecznego wyjścia i zaprzędali swoje dzieci i samych siebie własnym rodakom, by pracować za długi. Kiedy Nehemiasz dowiedział się, że zamożni Izraelici brali w niewolę własnych rodaków, którzy znaleźli się w finansowym potrzasku, zawrzał gniewem. Choć takie praktyki były dopuszczone w prawie, Nehemiasz zdecydowanie sprzeciwił się tej niesprawiedliwości. Przeciwwstawiał się wpływowym przywódcom ludu. Zapytał ich, czy to sprawiedliwe, by ludzie, którzy odzyskali wolność i przybyli do Izraela, stracili ją znowu, i to przez własnych rodaków. W końcu przekonał przywódców, że ich postępowanie jest etycznie złe, więc zgodzili się zwrócić wolność rodakom wraz z ich majątkami, które zagarnęli. Nehemiasz jest przykładem opowiadania się za tym, co słuszne, nawet jeśli wpływowi ludzie stoją po stronie niesprawiedliwości. Ich pozycja społeczna i prestiż nie powstrzymały Nehemiasza od przemawiania przeciwko złu.

CZĘŚĆ II: KOMENTARZ

Struktura Ne 5

Ne 5 ma wyraźną tematyczną strukturę, którą można przedstawić następująco:

1. Problemy i narzekania ludu oraz zdecydowane działania Nehemiasza (Ne 5,1-13).
 - a. Powody skargi ludu (Ne 5,1-5).
 - b. Gniew Nehemiasza i nagana (Ne 5,6-7a).
 - c. Zwołanie publicznego zgromadzenia przez Nehemiasza i oskarżenie przeciwko przywódcom (Ne 5,7b-8a).
 - d. Milczenie przywódców (Ne 5,8b).
 - e. Rada Nehemiasza dla przywódców, by postępowali w bojaźni Bożej, zwrócili rodakom zagrabione majątki i wyrównali straty (Ne 5,9-11).
 - f. Pozytywna reakcja przywódców (Ne 5,12a).
 - g. Przysięga przywódców, symboliczny czyn Nehemiasza i wdzięczność ludu dla Pana (Ne 5,12b-13).
2. 12 lat pilniejszej, niesamolubnej służby Nehemiasza (Ne 5,13-16).
3. Codzienne szczodre wsparcie Nehemiasza dla wielu rodaków i gości (Ne 5,17-18).
4. Modlitwa Nehemiasza o miłosierdzie (Ne 5,19).

Uporanie się przez Nehemiasza z uciskiem i niesprawiedliwością

W nawale intensywnej pracy dla Pana Nehemiaszowi przedstawiono poważną skargę przeciwko przywódcom ludu Bożego. Otóż ubodzy byli uciskani przez bogatych, cierpieli głód, byli zmuszeni zaprzędać dzieci w niewolę, a ich pola i winnice przejęto za długi.

Kiedy Nehemiasz usłyszał, co się dzieje wśród jego rodaków, „zapłonął wielkim gniewem”. Słowo przetłumaczone jako „gniew” to *kharah* oznaczające „gniewać się” lub „płonąć gniewem”. *Kharah* oznacza silną reakcję gniewu. Słowo to często występuje w *Biblii*. Na przykład, pojawia się dość wcześnie w odniesieniu do gniewu Kaina, kiedy uświadomił sobie, że jego „ofiara” nie została przyjęta, czy gniewu Mojżesza, kiedy ujrzał Izraelitów oddających cześć złotemu cielcowi (Wj 32,19.22). Ale słowo *kharah* może oznaczać także gniew Boży, który rozpała się, gdy Izraelici postępują bezbożnie (Wj 4,14; Wj 32,10-11; Lb 11,1.10.33).

Jednak takie wyrażenie - „zapłonął wielkim gniewem” - występuje wyjątkowo w następujących fragmentach. W Rdz 34,7 wyrażenie to jest użyte, kiedy Dina została zgwałcona, a jej bracia (synowie Jakuba) zapłonęli wielkim gniewem i zemścili się na Sychemitach, wymordowując wszystkich mężczyzn w mieście. W 2 Sm 13,21 król Dawid zapłonął wielkim gniewem, kiedy usłyszał, że jego syn Amnon zgwałcił swoją siostrę Tamarę (choć Dawid nie uczynił nic, by ukarać niesprawiedliwość). Trzeci przypadek tego wyrażenia to Ne 4,7, kiedy wrogowie Judejczyków dowiedzieli się, że odbudowują oni mur obronny Jerozolimy. Wpadli wtedy w wielki gniew, bo zrozumieli, że ich władza nad krajem dobiega końca. Dwa z tych przypadków dotyczą potwornej zbrodni gwałtu, co nadaje niesprawiedliwości opisanej w *Księdze Nehemiasza* rangę poważnego przestępstwa. Nehemiasz słysząc o postępkach przywódców rozgniewał się tak, jak ci, którzy usłyszeli o tym, że ich siostra czy córka została zgwałcona. Nehemiasz postrzegał niesprawiedliwość i nieetyczne postępowanie jako postępowanie na tym samym poziomie. Tak samo kwalifikował ucisk. Trzeźwiące i przekonujące jest uświadomienie sobie, że ucisk wywołał tak silny gniew Nehemiasza. Zareagował on na ucisk spotykający Judejczyków w sposób osobisty, jakby chodziło o wielką krzywdę wyrządzoną jego bliskim.

Jednak daleki od pochopnego działania, Nehemiasz „rozważył (...) tę rzecz w swoim sercu”. Dwa słowa użyte w tym wyrażeniu to *malakh* i *levav*. *Malakh* ma dwa podstawowe znaczenia: (1) „panować jako król” lub „stać się królem” oraz (2) „rozważać” lub „rozpatrywać uważnie w sobie”. Słowo *levav* oznacza „serce”. Werset mówi dosłownie „w moim sercu”. Zestawiając to razem, werset stwierdza, że Nehemiasz rozważał sprawę uważnie w swoim sercu. Zważywszy, że serce jest synonimem umysłu w hebrajskim sposobie myślenia, Nehemiasz starannie rozważał sytuację i rozmyślał, co należy uczynić. Tak więc kolejną ważną lekcją, jakiej możemy się nauczyć z tej historii w *Księdze Nehemiasza*, jest to, że nikt nie powinien reagować w gniewie, nawet na niesprawiedliwość. Powinniśmy raczej poświęcić czas, by przemyśleć odpowiedni sposób działania.

Jest rzeczą dobrą i ważną okazywanie silnych emocji przeciwko niesprawiedliwości, ale to nie usprawiedliwia działania w ślepych gniewie w żadnej sprawie. Na przykład, gniew Kaina wobec jego brata Abla był niewłaściwy. Obojętność wobec zła jest jednym z największych grzechów. Kiedy ludzie widzą niesprawiedliwość i odwracają się od niej, jakby to nie był ich problem, okazują chłód i znieczulicę wobec grzechu. To bardzo niebezpieczne, kiedy stajemy się oziębli emocjonalnie i nie reagujemy na niesprawiedliwość. Nasz Bóg jest Bogiem sprawiedliwości - zawsze jest po stronie uciskanych. Prorocy często upominali lud Boży za tolerowanie niesprawiedliwości. Wzywali wierzących do dobrego traktowania ubogich i pomagania im. Uczyli ludzi szczodrości i łaskawości wobec wdów, sierot i obcych przybyszów (zob. np. Pwt 10,18; 14,29; 24,19; 27,19; Za 7,10).

Po zganieniu izraelskiej elity i przywódców, którzy w milczeniu przyjęli naganę i nic nie odpowiedzieli, Nehemiasz zwołał „wielkie zgromadzenie”, aby skonfrontować przywódców z poważnymi konsekwencjami ucisku, jaki stosowali wobec rodaków. Ponadto obecność wielkiego tłumu podziałała na przywódców zawstydzająco i zmusiła ich do spełnienia żądań. Jednak ponad wszystko Nehemiasz odwoływał się do ich poczucia odpowiedzialności wobec Boga. „Czy nie powinniście raczej chodzić w bojaźni przed naszym Bogiem, aniżeli narażać się na zniewagi pogan, naszych wrogów?” (Ne 5,9). Nehemiasz użył pojęcia „bojaźni Bożej” kilkakrotnie w swojej księdze (Ne 5,9.15; 7,2).

Pojęcie „bojaźni Bożej” miało przypominać Izraelitom o ich pragnieniu „chodzenia” z Bogiem, podejmowania decyzji zgodnie z Jego wolą i życia dla Niego. Dlatego przecież Izraelici wrócili do Jerozolimy - przybyli tam, by żyć jako „odpowiedzialny lud Boży”. Uświadomili sobie, że ich przodkowie opuścili Boga, więc zapragnęli wrócić do Niego. Nagana Nehemiasza wprawiła ich w osłupienie, gdyż w końcu uświadomili sobie, że nie byli bez skazy, ale wrócili do dawnego postępowania, którego nauczyli się od innych narodów. Nie mogli przecież być światłem dla narodów, skoro postępowali w taki sam sposób jak one (choć w mniejszym stopniu niż poprzednio), uciskając nieszczęśników dla własnego zysku.

Nehemiasz nie protestował przeciwko temu, że udzielali pożyczek, bo on sam pożyczał ludowi zboże i pieniądze. Zdecydowanie wypowiedział się jednak przeciwko praktyce lichwy. Tak więc zażądał, by przywódcy zwrócili skonfiskowane majątki i oddali brudne zyski z lichwy.

Ku zdumieniu ludu przywódcy odpowiedzieli pozytywnie i obiecali oddać wszystko, co zagrabili. Tak więc wezwano kapłanów, aby w ich obecności przywódcy złożyli przysięgę (Ne 5,12-13). Przywódcy dotrzymali danego słowa (Ne 5,13). Tekst wskazuje, że po złożeniu tej przysięgi cały lud - elita, urzędnicy i pospolity tłum - współdziałał w celu opracowania nowego modelu finansowego respektującego prawa wszystkich Izraelitów.

Nehemiasz wzorem troski o bliźnich

Rozdział kończy się fragmentem wyjaśniającym, że Nehemiasz był namiestnikiem Judy. Choć miał pełne prawo, by żądać dla siebie podatku od lud, którym zarządzał, był człowiekiem sumiennym i nie śmiał dodawać kolejnego ciężaru ludności borykającej się z niedostatkiem, zmuszonej płacić wysokie podatki Persom. Zamiast tego Nehemiasz żył z własnych oszczędności (zgromadzonych podczas służby na dworze perskim), a także łożył na swoich domowników i pomagał ubogim. Z tego, co miał, łaskawie dzielił się z potrzebującymi. Swoją pracę

wykonywał nie po to, by się wzbogacić, ale by służyć. Nehemiasz żył zgodnie z zasadą podaną w Mk 10,43-44: „Ktokolwiek by chciał być między wami wielki, niech będzie sługą waszym. I ktokolwiek by chciał być między wami pierwszy, niech będzie sługą wszystkich”. Był obrońcą sprawiedliwości i wzorem pokornej postawy służebnej.

CZEŚĆ III: ZASTOSOWANIE

W ramach rozpoczęcia lekcji skorzystaj z następującego pytania: Co jest lub było najtrudniejszą rzeczą, jaką kiedykolwiek musiałeś zrobić, by zatroszczyć się o swoją rodzinę czy bliskich? Opowiedz o tym podczas lekcji.

Jako nauczyciel podziel się osobistym doświadczeniem. Kiedy jako prowadzący lekcję dzielisz się z uczestnikami lekcji, zachęcasz ich do tego samego. Wzajemne dzielenie się doświadczeniami prowadzi do zacieśniania więzi w grupie. Jak Nehemiasz troszczył się o ludzi, tak my możemy okazywać troskę dzieląc z braćmi i siostrami tym, co przeżyliśmy. Wszyscy przechodzimy trudne chwile, a budujące jest usłyszeć od innych, czego doświadczyli i jak znieśli pewne sytuacje jako wyznawcy Jezusa.

Zadaj następujące pytania pod koniec lekcji w ramach rozwinięcia i zastosowania studiowanych pojęć:

1. Przedyskutuj z uczestnikami lekcji to, co możecie zrobić, by pomagać ubogim, zmarginalizowanym i cierpiącym w waszej okolicy. Jak możecie sprzyjać różnorodności? Jaki projekt może przyjąć wasza klasa, by pozytywnie wpływać na ludzi?

2. W jaki sposób możesz jak Nehemiasz opowiedzieć się przeciwko niesprawiedliwości w a) domu rodzinnym, b) miejscu pracy, c) szkole i d) w gronie przyjaciół?

3. W czasach Nehemiasza ucisk brał się z pożyczania pieniędzy na wysoki procent i wpędzania ludzi w zadłużenie, ubóstwo i niewolę. W jaki sposób musimy się strzec we współczesnym świecie (lub w twojej profesji), by nie uciskać innych?